

Volná rozprava švýcarských delegátů za předsedání

Rudolfa Steinera

Předsednictví a správa švýcarské zemské společnosti. Zastoupení jejích odboček v shromáždění delegátů. K orientaci o Vánočním sjezdu ve veřejnosti a ve Společnosti. Zdvořilost jako nepsaný paragraf Stanov.

31. prosince 1923 odpoledne ve 2:30 hod. se uskutečnilo v úřadovně architektů shromáždění delegátů zemské Společnosti Švýcarska, svolané panem Aeplim, který prosil Dr. Steinera, aby byl sám přítomen a předsedal.

Z představenstva Všeobecné anthroposofické společnosti jsou přítomni: Dr. Steiner, Albert Steffen, slečna Vreedeová, Dr. Wachsmuth; později ještě paní doktorová Steinerová.

Pan Aepli vítá Dr. Steinera a prosí ho, aby převzal předsednictví.

Dr. Steiner zahajuje shromáždění, které bylo svoláno za účelem volné rozpravy na přání delegátů Anthroposofické společnosti ve Švýcarsku:

Děkuji velmi pěkně panu Aeplimu za právě vyslovená slova a chci tím bez formalit zahájit shromáždění. Prosím o přihlášky o slovo k oznámené volné rozpravě. Tedy prosím ty přátele, kteří si přejí promluvit, aby se ujali slova.

Paní prof. Búrgiová z Bernu prosí Dr. Steinera, aby převzal předsednictví v zemské společnosti Švýcarska.

Dr. Steiner: Jsem poněkud překvapen návrhem paní prof. Búrgiové. Neboť nadále se musí přece zůstat u toho, že - přinejmenším natrvalo - existuje neslučitelnost funkcí centrálního představenstva s funkcemi jinými, takže také já bych vůbec nemohl natrvalo převzít nějakou funkci v jakékoli části Anthroposofické společnosti. Ale bez ohledu na to bych se chtěl tázat: Má-li již být tímto způsobem vytvořen stav provizorní, neměl by potom být lepším generálním sekretářem pro Švýcarsko pan Steffen. Případá mi, má-li již být vytvořeno nějaké provizorium, potom by mělo být toto provizorium vytvořeno prozatím s panem Steffenem. Přenechávám to samozřejmě úplně na vůli, aby se o tom vedla debata. Ale, není-liž pravda, jeví se mi to přece téměř problematickým - nebo vlastně bez motivu -, když bych převzal funkci předsedy švýcarské Společnosti, jelikož panu Steffenovi brání přece jen to, že musí být členem centrálního představenstva. A já jsem v téže situaci. Snad se o tom, pro sím, ještě vyslovíte.

Pan Steffen: Chtěl bych se toho vzdát. Domnívám se, že se to dobře nehodí.

Dr. Steiner: Ale, milý pane Steffene, proč pak? Vůbec to tak nevidím - když se má již vytvořit provizorium! Domnívám se, že by chom snad mohli řešit tu kalamitu ještě jiným

způsobem. Není-li? pravda, věc je skutečně taková, že by se mohlo dosáhnout obou věcí, milí přátelé: Mohl by se vytvořit ve vedení švýcarské Anthroposofické společnosti co možno švýcarský způsob a tím těsný svazek z centrální Anthroposofickou společností, což je vyvoláno lokálními poměry. Nebo by nemělo být možné, že by existoval těsný svazek mezi centrální Anthroposofickou společností, která má přece zde ve Švýcarsku své sídlo, a mezi švýcarskou Anthroposofickou společností? Tak by snad mohlo být, že bychom tím překonali kalamitu, abychom my mohli zachovat princip inkompability a vy vyjádřit, že si sice zvolíte mimo nás nějakého generálního sekretáře, že ale přenesete před sednictví na nás oba jako předsedy centrální Anthroposofické společnosti. Takže by to tedy rozhodnutím tohoto shromáždění bylo tak, že švýcarská Společnost by jednoduše dnes toto pokládala za samozřejmý výsledek ze středu svého shromáždění delegátů, že centrální představenstvo je současně představenstvem švýcarské Anthroposofické společnosti. A švýcarská Anthroposofická společnost si potom jmenuje generálního sekretáře, který povede administrativu, správu. Udělá-li se to totiž takto, nepotřebujeme žádné provizorium, nýbrž potom se domnívám, že se tím vyjádřilo to nejkrásnější, co může být: Švýcarští členové se neobávají o svou samostatnost, když celou Anthroposofickou společnost jednoduše přijmou do svého klínu. Tedy domnívám se, že bychom snad mohli tímto způsobem problém vyřešit. Potom budeme, pan Steffen a já, právě společně vykonávat předsednictví jakožto předsedové Anthroposofické společnosti.

Dr. Hugentobler: Domnívám se, že bychom nemohli opravdu nalézt lepší řešení.

Dr. Steiner: Přeje si někdo k tomu promluvit?

Pan Keller navrhuje, aby se volba generálního sekretáře přenechala představenstvu.

Dr. Steiner: Je samozřejmě, domnívám se, pro představenstvo poněkud obtížné někoho zvolit, když se věc předtím neprohovoří. Neboť, není-liž pravda, neprozrazuji přece žádná esoterická tajemství, řeknu-li: Dnes je mimořádně obtížné zjistit, která osobnost se těší tak velké oblibě ve všech částech Švýcarska, aby se přijala jako samozřejmý správce. A trochu rozpravy o tom by snad mohlo již poněkud přispět k tomu, aby se dospělo k nějakému výsledku. Ta funkce bude potom vykonávána v úzkém styku s panem Steffenem a se mnou. Potom nebude již pravděpodobně platit tímtež způsobem to, i o řekla paní prof. Búrgiová, jako kdyby byl býval zvolen samostatný generální sekretář. Paní prof. Búrgiová totiž řekla, že švýcarská Společnost je na exponovaném místě, protože je bezprostředně při Goe- i heanu atd., takže je tedy důležité, aby byla funkce spravována velice odpovídajícím způsobem. Poté, co jste byli tak laskaví, že jste nám svěřili tuto funkci, nebudou snad již platit ty argumenty s toužou ostrostí. Domnívám se, že půjde již jen o oblibenost. Ale snad si přeje někdo promluvit?

Dr. Grosheintz se domnívá, že snad není nutno mít vedle nynějšího představenstva generálního sekretáře.

Dr. Steiner: Není ale snad přece žádoucí, aby se určila k lepšímu obstarávání správních, administrativních záležitostí osobnost, která by mohla být jmenována shromážděním samými? Není snad takové přání? Prosím, aby se o tom přece jednalo.

Edgar Dürler: My z „Nové generace“ navrhujeme Dr. Oskara Grosheintze.

Dr. Steiner: Je navržen Dr. Oskar Grosheintz. Přeje si jinak někdo učinit jiné návrhy?

Pan Thut by chtěl navrhnout k vyjasnění otázky, aby se vyjádřilo, jaké má tato osoba povinnosti.

Dr. Steiner: Neměli bychom snad ale raději - nyní při novém uspořádání - učinit zcela zásadní nové uspořádání a upustit od dosavadních funkcí? Tedy staré historie pověsit na hřebík a vytvořit právě organizaci od základu novou? Nyní se domnívám, že není naprosto nic proti tomu po věcné stránce, bude-li švýcarská Anthroposofická společnost konstituována tak, že má jaksi své hlavní zastoupení ve Všeobecné anthroposofické společnosti, tak jak jsme se nyní právě rozhodli. Chtěl bych jen, čistě z citu, zabránit tomu, aby později mohl u někoho vzniknout pocit, že by švýcarská Anthroposofická společnost byla nějakým způsobem poručníkována nebo jako by se s ní jednalo jako s dítětem druhého řádu. Vlastně si to nelze myslet: Jestli že to dítě nejprve přitiskneme k hrudi, tak je to v podstatě dítě prvního řádu. A to by tak vskutku musilo platit. Ale domnívám se, že by přesto někde mohl vzniknout soupçon, že je švýcarská Společnost jen přívěskem Všeobecné anthroposofické společnosti. Bylo by to samozřejmě také otázkou taktu, a domnívám se, že se to v praxi nestane. Ale kdyby byl přece jen v nějakém srdci, tak to, prosím, klidně vyslovte, abychom měli tuto otázku již skutečně vyřešenu. Jinak by asi bylo nejlépe, kdybychom to udělali tak, že bychom respektovali to, co je již odedávna oblíbeno, a obstarává-li všeobecnou správu sami. Takže by skutečně byl správný návrh pa na Thuta, že by byla švýcarská Společnost spolu spravována Všeobecnou anthroposofickou společností; a pro záležitosti, které jsou konstituující, které mají pro Společnost vnitřní substanciální význam, povoláme vždy ty, kteří pak budou vysíláni odbočkami jako zástupci těchto jednotlivých odboček. Učiníme-li to čas od času, pak jsme tím vyjádřili, co je ve Švýcarsku odedávna oblíbeno, totiž demokratický prvek. Domnívám se, že tak nejlépe pokročíme kupředu, když budeme tímto způsobem vždy apelovat na jednotlivé členy, což je přece ve Švýcarsku, které je malým teritoriem, možné - nemohli bychom to dělat u žádné jiné zemské Společnosti. Neměli bychom také zapotřebí, aby byla tato shromáždění svolávána vždy sem, ke Goetheanu; mohla by se také konat na jiném místě, lze se tam přece velmi snadno dostat. Bylo by dokonce velmi dobré, kdyby byla tato shromáždění z kruhu členů pro mne za mne tím, čemu se jinak říká putovní shromáždění. A tímto způsobem, kdybychom měli čas od času shromáždění v Bernu, v Curychu, Oltenu atd. - pravděpodobně vždy při příležitosti nějaké přednášky, kterou bych tu měl konat -, tak bychom právě ve Švýcarsku takto nejlépe pořídili.

Pan Thut: Nebylo mým úmyslem trvat v každém případě na této staré organizaci, nýbrž jen ujasnit, jakým způsobem by pak tato organizace existovala nebo neexistovala, abychom si co nejvíce ujasnili funkce těchto věcí, které jsou ještě otevřené.

Dr. Steiner: Potom bych se domníval, že je to také ve smyslu pana Thuta a pravděpodobně většiny zde, když bychom obstarávali zatipování švýcarské Společnosti ze Všeobecné anthroposofické společnosti. Běžné záležitosti mohou být snadno obstarány správou; k tomu není třeba zvláštního sekretáře. A snad se to potom přece uspořádá nejlépe, jestliže jmenujeme - abychom měli jaksi kontakt s nejrůznějšími místy Švýcarska - jestliže jmenujeme ještě mimo to i poradní sbor pro zdejší představenstvo kolegium důvěrníků nebo důvěrníků o třech, čtyřech nebo pěti členech, na něž se potom budeme obracet, když je budeme potřebovat a s tímto kolegiem společně budeme konat taková putovní shromáždění. Těch nebude potom třeba ve velmi krátkých intervalech, ale můžeme tím přece jen založit jakousi „radu“, abychom měli jakési kolegium důvěrníků rozprostřené po celém Švýcarsku. To by snad bylo to, co byste si přáli.

Pan Storrer: V tomto případě bych chtěl za představenstvo odbočky „Nová generace“ prohlásit, že samozřejmě bereme zpět svůj návrh.

Dr. Steiner: Přeje si jinak někdo promluvit?

Dr. Usteri vyslovuje otázku.

Dr. Steiner: Není-liž pravda, pokud jde o otázku, kterou jste připojil k programu, tak je to tak, že toto je prostě otázka pouze denního programu. Domnívám se, že jste přišel dnes ráno a nenalezl jste v sále to, co jste očekávali. Je to tak? - Nu není-liž pravda, bylo nutno uchýlit se od programu proto, že vlastně nebyly dány možnosti hovořit ve všeobecném shromáždění vyčerpávajícím způsobem o všech otázkách, které je nyní třeba projednávat, kdyby se nebylo shromáždění stále odročovalo a kdybychom měli průběžně pokračující denní program pro shromáždění členů. Proto jsem sám při shrnování denního programu ustoupil od původního projektu, ale pokaždé byl předcházejícího dne přesně ohlášen program pro příští den, takže se příslušné shromáždění lékařů uskutečnilo právě přece dnes ráno. Škoda, že jste již neměl příležitost otázat se nějakého člena, který tu byl již včera; byl by vám každý člen mohl říci, že v 8:30 se zde uskutečnilo shromáždění praktikujících lékařů ve sklenárně.

Neboť hledíte, chtěli jsme právě učinit Vánoční sjezd tak plodným jak možno, chtěli jsme nechat probíhat věc co nejméně pouze ve všeobecných diskusích a proto se měly prohovořovat lékařské věci jen mezi praktikujícími lékaři; bylo to proto vyčleněno ze všeobecného i shromáždění a bude se to nyní zvláště projednávat ve třech schůzkách, z nichž první byla dnes ráno v 8:30, druhá zítra a třetí pravděpodobně také - bude to ještě ohlášeno - ve středu v 8:30 ráno. Tedy věci které byly ohlášeny, se konají dokonce lépe, než jak byly ohlášeny. Neboť ze všeobecné diskuse při členském shromáždění by přece nebylo vzešlo nic lepšího. Ale učinil jsem dokonce opatření, že ta ke všechna shromáždění, která se netýkají všech členů, nýbrž jen určité skupiny členů, jak je tomu v tomto případě, se ohlásí zcela všeobecně na členském shromáždění, takže i ten, kdo nemá v nějakém shromáždění nic co pohledávat, ví, že se koná. Ze jste se to nedoví děl, bylo ovšem způsobeno jen tou okolností, že jste tu pravděpodobně v 8:30 nebyl a nemohl se někoho otázat. Ostatně se nedomnívám, že by tu mohl nějaký generální sekretář dát lepší informace než vlastně každý člen, kdybyste byl dnes ráno přišel. V domě Friedwart byste byl mohl o tom dostat zcela přesnou informaci. -

Nyní ovšem mohou být samozřejmě dobré důvody jmenovat přece nějakého generálního sekretáře. To je něco, o čem by se mohlo dále hovořit. Nedošlo se sice k hlasování, ale chtěl bych přece jen dát o tom hlasovat. Prosím ty švýcarské přátele, kteří jsou pro to, abychom dále, Albert Steffen a já, předsedali švýcarské Anthroposofické společnosti, aby zvedli ruku. (To se děje.) Kdo je proti, prosím, aby rovněž zvedl ruku. (Nikdo se nehlásí.) - Tedy návrh byl přijat. A nyní by šlo o to, zda zvolíme ten způsob, že správní, administrativní místo Všeobecné anthroposofické společnosti přebírá také průběžnou správu švýcarské Anthroposofické společnosti a že se ustanoví a začne pracovat kolegium nejstarších nebo nejmladších, na něž se čas od času obrátíme, když to budeme potřebovat, nebo zda se usneseme na něčem jiném.

Dr. Usteri s návrhem souhlasí.

Pan Geering podporuje Dr. Usteriho.

Pan Thut, Bern, se táže, zda by nebylo vhodnější zastoupení prostřednictvím generálního sekretáře než zástupci odboček.

Dr. Steiner: Myslím, že by bylo nejlepší, když nám jednotlivé odbočky navrhnou své delegáty. Kolegium delegátů může být tak velké jako počet odboček. Nevýhodou bylo až dosud jen to, že toto zakoupení odboček platilo současně jako představenstvo. S takovým představenstvem nelze nic činit. Naproti tomu, jestliže zde - snad se nevychloubám, ale je to náš záměr - vezme vedení Anthroposofické společnosti pevně do ruky správu, potom bude přece záležet na tomto vedení, aby se ujalo iniciativy svolávat delegáty jednotlivých odboček. Potom také nebude ani větší kolegium delegátů pravděpodobně znamenat nějakou potíž. Proto, domnívám se, mohli bychom tu věc zcela dobře zařídit tak, že každá jednotlivá odbočka jmenuje svého zástupce pro toto kolegium. Takto to bude, zdá se mi, nej lepší'. Kdyby měla snad být tendence, že se jednotlivé odbočky spojí v jednu delegaci, tak by to také mohlo být. Ale není nutné, aby se to stalo dnes, nýbrž snad by se doporučovalo projednat tuto věc důkladně v jednotlivých odbočkách a oznámit nám během dvou až tří týdnů zastupování odboček. Potom máme úplně demokratickou správu, jak je ve Švýcarsku oblíbená.

Nyní poprosím, zda máte ještě na srdci nějaké záležitosti. Nemohu si přece myslit, že by ještě neleželo na srdci více přání, tužeb, radostí.

Pan Aepli by chtěl vědět, zda je takto nyní vyřešena otázka administrativní správy.

Dr. Steiner: Bylo by to nyní tak, že za čistě administrativní věci - setkání by se přesto konala - by byly skládány účty tomuto kolegiu, takže by administrativa dostávala schvalující absolutorium od kolegia. - Přeje si někdo ještě promluvit?

Dr. Usteri: Formální hlasování o těchto dvou bodech nebude již nutné, poté co se aplaudovalo.

Dr. Steiner: Přeje bych prosil, když si již nikdo nepřeje promluvit, hlasovat. - Přeje si někdo promluvit k tomuto kolegiu, popřípadě k tomu, co jsem o tom řekl stran schvalujícího absolutoria daného kolegiem.

Pan Storrer by chtěl navrhnout, aby malé odbočky vysílaly jednoho delegáta nebo zástupce, velké dva.

Dr. Steiner: Je tedy podán návrh, aby malé odbočky vysílaly jednoho, větší odbočky dva delegáty. Ale potom bychom musili mít samozřejmě definici, co je „velká“ a co je „malá“.

Pan Trinler se domnívá, že by nezáleželo na tom, zda to bude je den či dva, nýbrž na tom, aby to byli ti správní!

Dr. Steiner: Přeje si ještě někdo k tomu promluvit? Budete podávat nějaký návrh - Je podán návrh, že tedy malé odbočky stanoví jednoho, velké jednoho nebo dva delegáty.

Pan Trinler něco namítá (nesrozumitelné).

Dr. Steiner: Měli bychom ale zapotřebí - tyto dva návrhy jsou přece souhlasné, nejsou v rozporu - určit definici „větší odbočka“ a „menší odbočka“. Co je tedy velká a co menší odbočka^

Pan Storrer: Když se podíváme na švýcarské odbočky: Velké jsou například při Goetheanu, v Bernu, v Basileji, Curychu, ve Sv. Havlu.

Dr. Steiner: Ale lze si přece představit, že odbočka dnes malá se za nějaký čas zvětší. Tedy musili bychom mít již pro to číslo, kdy odbočka začíná být velkou.

Pan Storrer: Malá odbočka je ta, která nemá více členů než deset.

Dr. Steiner: Tedy má-li deset nebo méně, je to malá odbočka; má-li jedenáct členů a více, je to odbočka velká.

Pan Trinler míní: Odbočka může mít sto členů a přece nevykoná více než některá malá.

Pan Thut: Nejde o výkon odbočky. Čtyřicet nebo padesát členů by mohlo platit jakožto číslo pro velkou odbočku.

Pan Schweigler, Sv. Havel, se táže, jak je to třeba chápat s delegáty: hlasování nebo impulzivní souhlasí Co je lepší

Dr. Steiner: Poměry jsou v jednotlivých zemích rozdílné. Slyšeli jste asi, že jsem v Anglii učinil návrh, aby se tato zastoupení nečinila podle odboček, nýbrž podle počtu členů, který vyjde, když dělíme celou zemskou skupinu sedmi. Nu, není-liž pravda, domnívám se, že toto je pro Anglii velmi dobré, že by to ale nebylo dobré pro Švýcarsko, vzhledem ke způsobu myšlení zde. Domnívám se, že by mohlo vést k cíli, když by bylo toto delegování takové, že snad ty odbočky, které mají více než padesát členů, vyšlou dva delegáty, ty, které mají méně než padesát členů, vyšlou jednoho delegáta; jinak není přece ten rozdíl tak podstatný. Tedy domnívám se, že by to snad bylo to, co nejspíše přichází v úvahu. Lze samozřejmě zcela dobře říci: Odbočka s deseti členy může snad pracovat lépe než odbočka s dvěma sty členů, zcela jistě. Ale to se přece vztahuje na všechny způsoby demokratického zastupování, a nedomnívám se, že lze tím odůvodnit nějaké opatření či pravidlo. Jinak bychom musili říci: Ty odbočky, které pracují dobře, mají dva zástupce, které pracují špatně, mají jednoho zástupce. - To by přece bylo potom velmi těžké určovat! V každém případě by člověku ty odbočky, které pracují špatně, nevěřily, že špatně pracují. (Veselost v sále).

Dr. Hugentobler: Domnívám se, že si pan Schweigler plně neuvědomuje, že existují věci, o nichž nelze hlasovat.

Pan Schweigler tomu odporuje. Dr. Hugentobler něco odpovídá (nesrozumitelné).

Dr. Steiner: Byl by tu tedy, jestliže jsem správně rozuměl, ten návrh, aby se v tomto zastoupení delegátů nyní postupovalo takto: Za prvé se vytvoří skupina delegátů; za druhé se rozhodne, že odbočka, která má přes padesát členů, volí dva delegáty, odbočka, která má pod padesát členů, volí jednoho delegáta.

Jeden pán se táže: Což nejsou členové představenstva vhodnými osobnostmi?

Dr. Steiner: Ale představenstvo není určováno teprve tímto shromážděním delegátů, nýbrž z odbočky! Tedy domnívám se, se současným představenstvem to nebude mít co činit.

Týž pán: Ale říká se přece, že ... (nesrozumitelné).

Pan Geering: To je nepochopení tohoto pána!

Dr. Steiner: Jde o to, že u někoho je iniciativa. Iniciativa bude nyní zde v Dornachu u nás a my budeme mít v delegátech oporu: Toto shromáždění delegátů bude tu jakýmsi kontrolním tělesem. Nepotřebuje potom fungovat jako představenstvo. Obtíž spočívá jen v tom, že když máme představenstvo takto rozdělené ve světě, ono vlastně nikdy nic nedělá. To je obtíž.

Dr. Usteri: Je přijat Hugentoblerův návrh k hlasování?-

Dr. Steiner: Je podán návrh, aby se o něm hlasovalo. Prosím. Návrh Dr. Hugentoblera byl nejdalekosáhlejší: aby tedy jednotlivé odbočky volily své delegáty potom samy a nám je oznámily. A to tak, že odbočky nad padesát členů volí dva delegáty, odbočky pod padesát členů volí jednoho delegáta. Přeje si někdo, abych návrh rozdělil na dva i - Není-li tomu tak, dávám k hlasování návrh nerozdělený a prosím ty přátele, kteří jsou pro to, aby se takto postupovalo, aby zvedli ruku. - Kdo je protiv - Zdá se tedy, že je návrh přijat.⁹

Tím je vlastně celá správa a vedení Společnosti ve Švýcarsku kou stitováno.

Přeje si jinak někdo promluvit k nějaké záležitosti, která se týká švýcarské Společnosti?

Pan Stokar: Chtěl bych se jen nynějšího předsedy, pana Dr. Steinera, otázat, jak se staví k otázce, že švýcarská Společnost nyní zaujme postoj ke Stanovám? Budeme musít, tak to vyplývá ze Stanov, uspořádat poradu o Stanovách a pro naši zemskou Společnost mu símě nalézt odpovídající formu, snad jakožto dodatky k tomu, co sto jí ve Stanovách všeobecných.

Dr. Steiner: To bude samozřejmě tvořit obsah prvního shromáždění delegátů, a budeme mít za úkol vypracovat nezávazný návrh Stanov, jsme-li již jednou představenstvem. Tu smí pak první shromáždění delegátů dát podnět, aby se s námi poradilo o tom, jak potom přijmeme tento návrh Stanov nebo jej modifikujeme nebo podobně. Domnívám se, že to bude moci být zcela řádně vyřízeno poté, co jsou dnešní věci rozhodnuty, není-liž pravda.

Pan Stokar má ještě otázku: Jak se k tomu máme nyní stavět a bude odtud něco oznámeno ve veřejnosti nebo se očekává, že zástupci něco na různých místech oznámíš?

Dr. Steiner: Nejprve se zveřejní oficiální zpráva v první příloze „Goetheana“ a bez ohledu na tuto oficiální zprávu tu přece byl přítomen velký počet přátel, kteří vše spoluprožívali. Ti budou vyprávět vše, co pokládají za správné. Tak si tedy tu věc představuji. Představuji si, že mají dokonce povinnost vyprávět v kruhu Společnosti, co tu prožili, ale jinak mohou mít také podnět vyprávět všude o tom, co se tu událo, taktním způsobem, jak je to právě pro veřejnost nutné.

Dr. Hugentobler si přeje zajistit lepší spojení s Dornachem.

Pan Geering: Do veřejnosti nepřijde vůbec nic?

Dr. Steiner: To spočívalo již v tom, co jsem předtím řekl: Zde přítomní by měli cítit povinnost předávat v kruhu členů ty četné věci, které tu prožili. Prožilo se tak mnoho! Ale přítomní by měli cítit podnět - jak bych to nazval - přinášet tu věc do světa, a to jen taktním způsobem. K tomu světu patří tisk. Bude to již možné odpovídajícím způsobem a my se již o to odpovídajícím způsobem postaráme.

Tak bych chtěl vůbec poznamenat: Počítám již poněkud - a jak znám představenstvo, na jehož vzniku jsem se přece tak velice podílel, bude to činit také celé představenstvo -, počítám již v poněkud širším rozsahu k tomu, co by mělo v naší Společnosti být, zdvořilost.

Potřebujeme zdvořilost. A četní lidé to také pokládají za jednu z nejhorších skutečností, které se mohly přihodit, že jeden z nejcennějších členů ve Švýcarsku se nám tak říkajíc ztratil, a to dokonce člen představenstva, a mezi důvody, které mohl onen člen představenstva uvést, byl například také ten, že se jednoho dne objevil v Goetheanu, vstoupil do Goetheana jako člen představenstva - a byl odtamtud vyhozen. Tedy přihodily se rozmanité příklady „chybění zdvořilosti“. A dáme si naléhavě za úkol, aby skutečně nestála mezi nepsanými, mezi nikoli psanými paragrafy Stanov zdvořilost na posledním místě. To bude něčím, o co se budeme musit velmi, velmi snažit. A v tom je zahrnuto velmi mnoho z toho, co mínil Dr. Hügntobler.

Nebylo již žádným malým úkolem pro provizorní představenstvo, které tu pracovalo, ubytovat všechny lidi, kteří přišli - ovšemže zčásti v nouzových ubytovacích prostorách a nejstrašnějším způsobem. - Přece však to šlo. Ale není-liž pravda, práce nebyla proto menší! A ke všemu tomu by mohlo také postupně přistupovat toto - mějte jen strpení, ponechte nám trochu času. Dokážeme již, že můžeme být zcela správně zdvořilí, jak vzhledem ke Švýcarsku, tak vzhledem k cizině, v každém ohledu!

Nějaký mluvčí říká, že by se snad mělo dávat pozor a všimnout si určitých věcí: Včera večer přišel do Dornachu někdo, kdo svou legitimaci ztratil již před dvěma až třemi lety. Všechna sedadla již byla obsazena, bylo nemožné najít místo atd.

Dr. Steiner: Právě v tomto případě by přece nic nepomohlo, kdyby byla měla švýcarská Společnost nějakého zástupce nebo představenstvo, protože toto bylo shromáždění Všeobecné anthroposofické společnosti. A bylo by nás velmi potěšilo, kdybyste byl přišel k nám ke stolu představenstva. Dal jsem to výslovně pro tyto účely ihned na počátku shromáždění jako podmínku, aby bylo představenstvo viditelné. Také v budoucnu bude při každém shromáždění viditelné, a doufám, jak představenstvo znám, bude právě v budoucnu zdvořilé. Budete-li tak laskav, že se při takovém programu obrátíte na představenstvo, tak ta věc již půjde. - Má jinak ještě někdo nějakou otázku?

Všeobecná odpověď: Ne.

Dr. Steiner: Domnívám se, že bude denní program v podstatě vyčerpán, a pokud jde o otázku zdvořilosti, tak ji budeme raději potom pěstovat prakticky! - Domnívám se, že můžeme nyní tímto zasedání ukončit. Prosím tedy, abych směl shromáždění ukončit.